

Průvodce databázemi pro studenty oboru Teorie interaktivních médií

Ústřední knihovna FF MU

<http://knihovna.phil.muni.cz>

27. 2. 2012

Co nás dnes čeká

- **Portál EIZ MU**

- služby, možnosti, funkce

- **Jak postupovat při tematické rešerši**

- trocha teorie především o tom, co všechno je dobré udělat, než začneme vyhledávat; kvalitní materiál na toto téma vypracovali kolegové z Knihovny univerzitního kampusu (KUK)

- **Práce s databázemi**

- základní, rozšířené, tematické vyhledávání - konkrétní ukázky, práce s vlastními tématy a klíčovými slovy

- **Jak správně citovat použité články**

- seznámení s citační normou ISO 690; citace elektronického článku

Služby EIZ MU

- **Metalib** - nástroj pro integraci různých EIZ; metavyhledávač umožňuje současně jedním dotazem prohledávat různé databáze dostupné pro MU - <http://metalib.muni.cz>
- **SFX** - („Special Effects“) slouží k propojení bibliografických a abstraktových databází s plnými texty článků dostupných pro MU, online katalogem MU či webovými službami (Google Scholar) - tzv. *inteligentní či kontextově citlivé linkování*

- umožňuje vytvořit jednotnou databázi elektronických časopisů zakoupených pro MU a kategorizovat je podle oborů

→ **Portál elektronických časopisů MU**

<http://sfx.muni.cz/sfxlcl3/az/MUNI>

- **Citation linker** - nástroj pro vyhledávání e-článků, časopisů či knih na základě citačních údajů, propojen se službou SFX na dohledávání plných textů <http://sfx.muni.cz/sfxlcl3/cgi/core/citation-linker.cgi>

Nové služby v SFX

- **SHERPA/RoMEO** - ověření autorských práv u časopisů v projektu SHERPA/RoMEO (open access iniciativa) (více informací např. na <http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/630.html>)
- **SCImago Journal & Country Rank** - nová metodika hodnocení časopisů (Scopus/Elsevier)
- **Journal Citation Reports** - odkaz na impakt faktory daného časopisu v databázi JCR (Journal Citation Reports) v rámci ISI Web of Knowledge
- **Propojení na Citace.com** - generátor citací

Aktuálně: testovací provoz metavyhledávačů

- EBSCO Discovery Service

X

- ExLibris Primo

- dostupné z adresy <http://ezdroje.muni.cz>

Analýza tématu

Identifikace klíčových pojmů - uveďte téma otázkou, identifikujte klíčové pojmy - důležitá jsou podstatná jména

Příklad: Informační výchova vysokoškolských studentů a práce s informačními zdroji.

Otázka: Ovlivňuje informační výchova VŠ studentů jejich schopnost pracovat s informačními zdroji?

Co jsme vynechali? - stop slova (předložky, spojky, slova nenesoucí význam, ale také slovesa, přídavná jména apod.)

Analýza tématu

Důležité:

- S klíčovými výrazy předem pracujte – doplňte/dohledejte si jejich nadřazené a podřazené pojmy a synonyma.
- Pokud budete vyhledávat v cizím jazyce (pravděpodobně angličtina) proveďte totéž i v tomto jazyce.

Výběr vhodných zdrojů

Zamyslete se nad tím:

- jaké znám vhodné **zdroje ze svého oboru**? (pokud je neznám, kde se o nich můžu dozvědět?)
- jaké druhy dokumentů mě zajímají? (monografické publikace? co nejaktuálnější články? **zahraniční publikace a články**? akademické práce?)
- potřebuji odborné zdroje nebo mi stačí všeobecné/populárně naučné?

Jak postupovat při vyhledávání v EIZ

- nastudování **náповědy**, FAQ, ukázky vyhledávání, tutoriály
- využít různé vyhledávací **funkce systému** - rejstříky x jednoduché či pokročilé vyhledávání...
- **formulace rešeršního dotazu** - nezadávat např. „stop“ slova; využít booleovské operátory, proximitní operátory, vyhledávání frází aj.
- **zvolit kritéria** a omezení pro vyhledávání (*časové, jazykové, geografické omezení, podle druhu dokumentu, fulltext, výběr dílčí báze/katalogu atd.*)
- při větším množství nalezených informací dotaz více **zpřesnit**, při nedostatku nalezených informací dotaz **zobecnit** - pro tyto účely používáme tzv. **rešeršní strategie**
- **využít personalizované funkce systému** - většinou po přihlášení; možnost ukládání výsledků, odesílání e-mailem, alert, sdílení atp

Operátory a zástupné znaky

pro tvorbu rešeršního dotazu

- **booleovské (logické) operátory**
 - *definují vazby mezi vyhledávacími výrazy (zúžení/rozšíření dotazu)*
 - AND** - (+ *nebo* &) současný výskyt obou vyhledávacích termínů, zužuje dotaz
 - OR** - alespoň jeden z vyhledávacích termínů, rozšiřuje dotaz
 - NOT** - vylučuje dokumenty obsahující zadaný termín
- **proximitní operátory** (distanční, vzdálenostní, poziční operátory)
 - *určují vzájemnou vzdálenost a pořadí vyhledávacích výrazů*
 - NEAR** - urč. vzdálenost výrazů od sebe nezávisle na pořadí (počet slov, většinou do 10)
 - ADJ** (adjacent) - sousedící výrazy, nezávisle na pořadí
 - WITH**

Pozn. Operátory se mohou v různých databázích lišit, můžete se setkat např. s operátory %n (= s číslem), !n (Aleph); WITHIN, BEFORE, AFTER, FOLLOWED BY...; v některých databázích je u operátorů vzdálenost výrazů nastavena a nemůžete si ji volit.
- **fráze “ ”** - řetězec slov, které se v bibliografickém záznamu či textu dokumentu musí vyskytovat v přesném tvaru a pořadí vedle sebe
- **truncation *** - krácení na slovní kořen (*psycholog**)
- **wild cards ? *** - zástupné znaky (*filo?ofie*)

Kde začít?

- **Kde najdu konkrétní databázi, kterou mi vyučující doporučil/a?**
 - ⇒ [Portál elektronických informačních zdrojů MU](#)
 - ⇒ typicky využiji tehdy, když např. z prezentace znám konkrétní databázi vhodnou pro vyhledání mého tématu
- **Kde najdu konkrétní časopis, který mi vyučující doporučil/a?**
 - ⇒ [Portál elektronických časopisů MU](#)
 - ⇒ typicky využiji tehdy, když z textu článku, z přednášky nebo z prezentace znám název konkrétního titulu/ů časopisu vhodného pro mé téma
- **Kde hledat články na základě vlastních klíčových slov?**
 - ⇒ [Metalib MU](#)
 - ⇒ znám jenom klíčová slova - zkusím pomocí metavyhledávače Metalib zjistit, v kterých zdrojích se nejčastěji vyskytují pro mě relevantní články

Oborové zdroje na Portálu EIZ MU

- SpringerLink
 - vědecké a odborné časopisy nakladatelství Springer
- ProQuest
 - nejrozsáhlejší světový akademický informační zdroj
- Oxford Journals
 - kolekce humanitních online časopisů
- EBSCO
 - multioborová časopisecká fulltextová megadatabáze
- Science Direct
 - zpřístupňuje online verze vědeckých časopisů z produkce nakladatelství Elsevier včetně umění a humanitních věd

Oborové zdroje na Portálu EIZ MU

- Wiley Online Library
 - obsahuje plné texty vědeckých časopisů z produkce nakladatelství Wiley, včetně umění, designu a hudby
- JSTOR
 - obsahuje plné texty digitalizovaných vědeckých časopisů z řady oborů, mj. i umění a dějin umění
- Literature Resource Center
 - plnotextový, biografický a bibliografický zdroj literárních informací
- SAGE Journals Online
 - významný zdroj z oblasti žurnalistiky, nových médií a sociologie

Bibliografické citace - terminologie

- **Obecně známá informace/všeobecně známá fakta** - nezpochybnitelné, snadno ověřitelné (v encyklopedii, ve slovníku); nemusíme citovat, pouze pokud přebíráme doslovně celý text.
- **Parafráze** - převyprávění cizího textu vlastními slovy, nová formulace; musíme uvést pramen.
- **Citát** (quotation) - doslovné uvedení cizího výroku nebo textu v rámci vlastního dokumentu, vymezené uvozovkami a doplněné citací.
- **Citace** (citation) - zkrácená identifikace pramene, ze kterého daný výrok nebo text pochází, kterou uvádíme přímo v textu, a jíž spojujeme citované místo se záznamem v seznamu bibliografických citací.
- **Bibliografická citace** (bibliographic reference) - systematicky uspořádané údaje, které jednoznačně identifikují použitý dokument.
- **Seznam bibliografických citací** (list of bibliographic references) - seznam odkazů na použitou literaturu (zpravidla na konci práce).

ČSN ISO 690 = citační norma

- plný text normy dostupný u registračního pultu v ÚK FF MU
- citace obsahuje povinné a nepovinné prvky
- struktura záznamu se liší podle druhu citovaného dokumentu
- my se zaměříme na citaci článku publikovaného v elektronickém časopisu

Článek publikovaný v elektronickém časopisu

Tvůrce článku. Název: podnázev článku. Vedlejší tvůrce. *Název: podnázev zdrojového dokumentu (seriálu)* [online]. Vydání. Lokace ve zdrojovém dokumentu (Rok, ročník, číslo, rozsah stran). [vid. RRRR-MM-DD]. ISSN. Dostupné z: URL

Příklad

- STRINGER, John A. et al. Reduction of RF-induced sample heating with a scroll coil resonator structure for solid-state NMR probes. *Journal of Magnetic Resonance* [online]. Elsevier. March 2005, vol. 173(1), 40-48 [vid. 2011-04-26]. Dostupné z: doi:10.1016/j.jmr.2004.11.015

Kam dál? aneb Zdroje pro zvědavé

- kanál referenčních služeb ÚK FF MU na Slideshare
- Úvod do rešeršní a výzkumné činnosti (prezentace)
- prezentace z lekce informačního vzdělávání ÚK FF MU o bibliografických citacích
- Metodika tvorby bibliografických citací (KUK MU)
- server citace.com - generátor citací; interpretace normy ČSN ISO 690 = „citační manuál“

Pokud máte po absolvování dnešní lekce chuť dozvědět se více o problematice vyhledávání informací, elektronických informačních zdrojů, citací a citování a mnohé další, doporučuji:

- navštěvovat lekce informačního vzdělávání pořádané naší knihovnou
- přidat se do skupiny Informační vzdělávání ÚK FF MU na Facebooku
- zapsat si na podzim Kurz práce s informacemi (KPI 11) nebo na jaře Kreativní práce s informacemi (KPI 22)

Děkuji za pozornost

Mgr. Tereza Matýsová
reference@phil.muni.cz

Ústřední knihovna FF MU
<http://knihovna.phil.muni.cz>

Facebook

<http://www.facebook.com/rs.knihovnaffmu>
<http://www.facebook.com/groups/259275247481976/>

